

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1935 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 4 januari 1935 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 19, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror¹.

Häri genom förordnas, att förordningen den 17 maj 1923 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror skall, 19 § med ändrad lydelse enligt förordning den 5 april 1929 (nr 52), äga fortsatt tillämpning till och med den 30 juni 1936.

I en i anledningen av propositionen inom andra kammaren av herr Nyblom väckt motion, nr 419, har hemställts, »att riksdagen vid antagandet av i Kungl. Maj:ts proposition nr 19 framlagt förslag angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 måtte besluta, att stämpelavgiften skall ändras därhän, att avgift påföres med 10 procent av föremålets värde, då detta överstiger 100 kronor».

¹ Jfr 1934: 52.

Återblick. Med anledning av en i ämnet avgiven proposition antog 1919 års riksdag ett på bevillningsutskottets föranstaltande utarbetat förslag till förordning om en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor m. fl. lyxvaror. Förordningen trädde i kraft den 1 september 1919 och gällde intill utgången av år 1920. Sedermera förlängdes förordningens giltighetstid med ett år i sänder till utgången av år 1923, beträffande 1921 på förslag av Kungl. Maj:t men i fråga om de två senare åren i enlighet med förslag, som framkommit inom riksdagen. År 1923 antog riksdagen ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till ny förordning i ämnet.

Rörande denna förordnings innehåll må följande redogörelse lämnas.

Stämpelavgiften avser, med vissa undantag, köp, byte och införsel till riket av äkta pärlor och ädla stenar, av föremål, i vilka sådana pärlor och stenar äro infattade, samt av smycken utav guld, silver eller platina. Avgift utgöres för varje föremål, vars värde överstiger 300 kronor, och utgår som regel med 10 kronor, då föremålets värde icke överstiger 350 kronor, och därutöver med 5 kronor för varje ytterligare påbörjat belopp av 50 kronor. Stämpelbeläggningen ombesörjes av överlåtaren. Den, som driver handel med föremål, om vilka nu är fråga, skall föra särskild försäljningsbok, vari stämpeln insättes. Eljest anbringas vid överlåtelse stämpeln å avräkningsnota, som skall upprättas av överlåtaren. Vid införsel åsättes stämpeln faktura, konossement, frakthandling eller tullräkning genom vederbörande tullmyndighets försorg. Tillsyn över efterlevnaden av ifrågavarande förordning tillkommer överståthållarämbetet eller länsstyrelse samt utövas genom tillsyningsmän, vilka åtnjuta dels särskilt arvode, som på förslag av överståthållarämbetet eller länsstyrelserna fastställas av Kungl. Maj:t, dels ock vid resor i och för uppdragets fullgörande resekostnads- och traktamentsersättning. Tryckning och försäljning av stämpelarna ombesörjes av postverket.

Den år 1923 av riksdagen antagna författningen, vilken utfärdades den 17 maj samma år, trädde i kraft den 1 januari 1924 och gällde till sistnämnda års slut. Giltighetstiden för den nya förordningen har sedermera enligt beslut av riksdagen förlängts, senast år 1934 för tiden till och med den 30 juni 1935. År 1929 beslöt riksdagen tillika, på förslag av Kungl. Maj:t, en mindre ändring av den i 19 § tredje stycket av förordningen intagna föreskriften rörande författningens tillhandahållande å postanstalter.

Då 1929 års bevillningsutskott tillstyrkte Kungl. Maj:ts i proposition nr 23 framlagda förslag om bibehållande av förevarande stämpelskatt under budgetåret 1929/1930, anförde utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 2 bland annat följande:

»Då stämpelskatt vid förvärf eller import av pärlor och vissa andra slag av lyxvaror år 1919 infördes, avsågs med skatten att bereda stats-

verket en välbehövlig inkomstökning genom att taga i anspråk den skattekraft, som komme till uttryck genom förvärv av vissa slag av utpräglade lyxvaror. Man utgick ifrån att inköp av sådana lyxföremål, som skatten skulle omfatta, betecknade en skattekraft, vilkens särskilda utnyttjande kunde anses berättigat. Emellertid gjordes redan då mot det förslag till lagstiftning i ämnet, som sedan antogs av riksdagen, den anmärkningen, att kontrollen över stämpelplikten fullgörande icke kunde bli effektiv. I sådant hänseende framhölls, dels att skattskyldighetens fullgörande, då skattepliktiga varor medfördes från utlandet, måste bli fullständigt beroende av de resandes plikt känsla, dels ock att underhandsförsäljning av de skattepliktiga artiklarna syntes vara oåtkomlig för kontroll. Anmärkningar av nu angiven innebörd hava framförts även mot de förslag till fortsatt uttagande av lyxstämpeln, som sedermera varje år förelagts riksdagen. Då den vunna erfarenheten visat, att stämpelavgiften ifråga icke tillför statsverket någon större inkomst, och det numera får anses uppenbart, att beskattningen i själva verket knappast kan komma att fylla någon statsfinansiell uppgift, torde man icke kunna undgå att skänka ökat beaktande åt ovanberörda, ur skatteteknisk synpunkt anförda skäl. Vid nu angivna förhållanden har inom bevillningsutskottet vid behandlingen av den föreliggande propositionen ifrågasatts, huruvida icke tiden nu vore inne att uppgiva det genom den ifrågavarande beskattningen gjorda försöket att beskatta ett visst slag av lyxkonsumtion.

Bevillningsutskottet har emellertid ansett de sålunda åberopade skälen icke böra vara avgörande, då det gäller ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag om bibehållande av en lyxbeskattning, om vilkens principiella berättigande ingen meningsskiljaktighet torde råda.»

År 1930 förelade Kungl. Maj:t icke riksdagen något förslag om fortsatt giltighet av ifrågavarande stämpelskatt; dåvarande chefen för finansdepartementet förklarade nämligen vid avlåtandet av statsverkspropositionen till 1930 års riksdag, att han delade de synpunkter, som innefattades i ovan återgivna yttrande av 1929 års bevillningsutskott. Förslag om skattens fortsatta giltighet hade emellertid framställts i en inom andra kammaren väckt motion. I sitt i anledning av denna motion avgivna betänkande (nr 8) erinrade 1930 års bevillningsutskott — efter att ha lämnat vissa uppgifter rörande utfallet av stämpelskatten — att det med densamma avsedda syftet att bereda statsverket en välbehövlig inkomstökning icke i högre grad vunnits samt anförde vidare:

»Såsom 1929 års bevillningsutskott framhållit, får det också anses uppenbart, att beskattningen knappast kan komma att fylla någon statsfinansiell uppgift. Härtill kommer att stämpelskatten, som endast drabbar ett visst slag av lyxkonsumtion, är behäftad med väsentliga olägenheter. Trots de i förhållande till skatteintäkten mycket avsevärda kontrollkostnader, som äro förenade med denna beskattning, är kontrollen säkerligen icke effektiv och det torde sannolikt icke heller vara möjligt att för en rimlig kostnad åstadkomma en tillfredsställande kontroll. Svårigheten att övervaka skattens utgörande lär även hava medfört, att man, till men för de lojala affärsmännen i branschen, vid inköp och försäljningar i icke ringa utsträckning använt mindre nogräknade mellanhänder och därigenom undandragit sig beskattningen. På nu anförda skäl och i anslutning till den

uppfattning, varåt 1929 års bevillningsutskott och riksdag givit uttryck, har utskottet, i likhet med chefen för finansdepartementet, ansett, att förlängd giltighet icke bör givas åt den nu till utgången av juni månad 1930 gällande förordningen i ämnet.»

I en vid betänkandet fogad reservation framhölls: »Om ifrågavarande lyxbeskattnings principiella berättigande torde, såsom 1929 års bevillningsutskott anförde, någon meningsskiljaktighet icke råda. Visserligen möter denna beskattning vissa svårigheter ur kontrollsynpunkt, men de skäl, som ur denna synpunkt anförts, har utskottet icke kunnat tillmäta sådan betydelse, att man därför nu bör avstå från att vidare utnyttja ifrågavarande skattekölla, som tagits i anspråk alltsedan år 1919.» I enlighet med reservanternas yrkande beslöt 1930 års riksdag förlänga giltigheten av stämpelskatten. Besluten åren 1931—1934 om förordningens fortsatta giltighet hava av riksdagen meddelats på förslag av Kungl. Maj:t.

Riksdagens revisorer. I berättelsen om den år 1934 av riksdagens revisorer verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 ha revisorerna under § 29 (sid. 142) behandlat kontrollkostnaderna för tillsyn över efterlevnaden av förordningen om en särskild stämpelavgift å vissa lyxvaror. Revisorerna ha därvid lämnat uppgifter rörande tillsyningsmännens bostadsorter, yrken, arvoden och reseersättningar samt beträffande försäljningen av lyxstämplar vid de olika postkontoren under senare år. Enligt dessa uppgifter belöpa sig de fastställda arvoden till sammanlagt 10,550 kronor och reseersättningarna budgetåret 1933/1934 till 159 kronor 65 öre. Försäljningen av lyxstämplar har under åren 1926, 1928, 1930, 1932 och 1933 uppgått till 78,690, 63,130, 78,580, 60,565 och 49,475 kronor. Revisorernas berättelse avslutas på förevarande punkt med följande uttalande:

»Av den gjorda utredningen framgår, att stämpelbeläggning å lyxvaror i någon mera betydande omfattning förekommer allenast i Stockholm, Göteborg, Malmö och Eskilstuna, å vilka platser de under år 1933 uppgått till sammanlagt 47,030 kronor, medan däremot i landet i övrigt skatteinkomsten under samma år endast belöpt å 2,445 kronor. Kontrollkostnaderna i förstnämnda städer utgöra tillsammans 4,675 kronor och i landet i övrigt 6,044 kronor.

En nedgång i skattens avkastning är med hänsyn till senare tiders depression icke förvånande. Huruvida orsaken därjämte i någon mån kan ligga i bristfällig kontroll, är givetvis vanskligt att bedöma. Att emellertid kontrollen med avseende å skattens uttagande å vissa ställen lämnar åtskilligt övrigt att önska torde framgå bland annat därav, att — — —, sedan Kungl. Maj:t på förslag av länsstyrelsen i Skaraborgs län den 21 januari 1921 anvisat ett årligt belopp av 450 kronor för anställande av en

tillsyningsman i länet, åtgärder i kontrollhänseende vidtogos först från och med den 1 juli 1934.

I det föregående har påvisats, att kontrollkostnaden — med undantag för nämnda fyra städer — ställer sig jämförelsevis dyrbar i förhållande till de belopp, som inflyta. På grund härav och då bestyret med kontrollen icke torde vara särdeles betungande, anse revisorerna, att densamma i regel bör kunna utan särskild kostnad för statsverket utövas av någon myndighet, exempelvis polismyndigheten i orten.»

Över revisorernas berättelse i förevarande del hava utlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket och överståthållarämbetet var för sig.

Statskontoret. Av vad revisorerna anfört framgår, att övervakningen av efterlevnaden av förordningen förorsakar statsverket utgifter, vilka, fränsett ett fåtal större städer, icke stå i rimlig proportion till den influtna skatten. Till minskande av statens kostnader för kontrollen hava revisorerna föreslagit, att densamma skulle överflyttas till någon myndighet, exempelvis vederbörande polismyndighet, i vars tjänsteuppgifter övervakningen därefter skulle ingå, sålunda utan särskild kostnad för statsverket. Då revisorernas ifrågavarande förslag synes innebära en möjlighet till besparing utan försämring av kontrollens effektivitet, får statskontoret förorda, att de av revisorerna föreslagna åtgärderna måtte genomföras.

Riksräkenskapsverket har — efter att bland annat hava återgivit 1929 och 1930 års bevillningsutskotts här ovan omförmälda uttalanden — anfört följande:

»Den av riksdagens revisorer nu framlagda utredningen finner riksräkenskapsverket otvetydigt giva vid handen, att kostnaderna för kontrollen å ifrågavarande stämpelavgifts utgörande icke stå i skäligt förhållande till avkastningen av skatten. Vidare framgår det med all tydlighet, att den nuvarande kontrollen är i hög grad ineffektiv. På annat sätt kan enligt riksräkenskapsverkets mening icke förklaras, att inom flera av rikets större städer inga eller alldeles obetydliga skattebelopp redovisats.

Därest det icke låter sig göra att genomföra en verksam kontroll, vilken är avsevärt mindre kostsam än den nu tillämpade, bör enligt riksräkenskapsverkets mening ifrågavarande beskattning ej längre förnyas, helst som den ur statsfinansiell synpunkt måste anses vara av mycket underordnad betydelse.

Riksdagens revisorer hava emellertid utgått från att stämpelavgiften kommer att bibehållas samt tillika yttrat, att bestyret med kontrollen över avgiftens utgörande bör kunna utan särskild kostnad för statsverket utövas av någon myndighet, exempelvis polismyndigheten i orten.

I anledning av revisorernas sålunda gjorda uttalande vill riksräkenskapsverket framhålla, att huru än kontrollen ordnas, densamma måste förorsaka arbete och därmed kostnad, även om detta ej erhåller direkt uttryck i statsräkenskapen. En överflyttning av kontrollen på polismyndigheterna, om vilken anordnings genomförbarhet riksräkenskapsverket saknar möjlighet att yttra sig, kommer enligt ämbetsverkets mening icke att innebära någon arbetsbesparing. Ej heller kan en sådan anordning i och för sig anses medföra någon nämnvärd skärpning av kontrollen.

Därest det av finanspolitiska skäl anses nödvändigt att alltjämt särskilt beskatta föremål av nu omhandlade slag, synes det riksräkenskaps-

verket kunna ifrågasättas, om ej beskattningen kan helt anknytas till införseln till riket av varorna ifråga. Härvid skulle det nuvarande skattesystemet antingen kunna i stort sett vidhållas eller ock utbytas mot förhöjd tull. Vid båda dessa lösningar skulle kontrollen komma att förläggas till statsorgan, som i allt fall måste taga befattning med de beskattning underkastade föremålen, varför kostnaden skulle bli relativt obetydlig, samtidigt som den skulle bli i möjligaste mån effektiv.

Skulle det anses att genom en begränsning av beskattningen till varor, som införas till riket, en i och för sig icke motiverad inkomstminskning skulle inträda, förefaller det riksräkenskapsverket ej vara uteslutet att kunna något utvidga ramen för de lyxföremål, vilka träffas av beskattningen.»

Överståthållarämbetet har överlämnat ett yttrande av *polismästaren i Stockholm*, däri denne anför följande: För Stockholms del lär polismyndigheten redan nu vara så överhopad med arbete, att övertagande av ifrågakomna tillsynsverksamhet icke torde kunna ifrågakomma utan personalökning. Förslagets genomförande torde därför realiter innebära, att tillsynskostnaden överflyttas från statsverket på Stockholms stad. Dessutom erinrar polismästaren såväl därom, att ifrågakomna tillsynsverksamhet ligger åtskilligt vid sidan om polismyndighetens allmänna uppgifter, som ock om de klagomål mot polispersonalens användande för den egentliga polistjänsten ovidkommande arbete, vilka kommit till uttryck i Stockholms stads kommunalförvaltning. Polismästaren hemställer därför, att överståthållaren måtte avstyrka revisorernas förslag.

För egen del anför *överståthållarämbetet*: För ernående av effektivitet har det visat sig påkallat, att, som lagstiftningen också förutsätter, tillsyningsmannen ej åtnöjer sig med att granska blott den särskilda försäljningsboken utan tar del även av de skilda affärsföretagens bokföring i allmänhet. Det lär vara uppenbart, att vid sådant förhållande granskningsarbetet kräver icke blott avsevärt arbete utan också särskild insikt och förfarenhet hos tillsyningsmannen, i synnerhet som bokföringssystemen bland affärsföretagen ofta äro varandra olika. Tillsyningsuppgiften är alltså av den art och omfattning, att den icke lämpligen bör åvila den ordinarie polispersonalen. I varje fall kan, såsom ock polismästaren framhållit, denna uppgift icke i Stockholm åläggas polismyndigheten utan att nödvändiggöra arbetsförstärkning. Åtminstone för såvitt Stockholms stad angår synes därför den nuvarande anordningen med förordnad tillsynsman mot särskild ersättning böra bibehållas. På grund härav och med hänvisning till vad polismästaren anført får ämbetet för sin del hemställa, att riksdagens revisors yttrande icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Med anledning av vad riksräkenskapsverket anført om ett eventuellt utbyte av det nuvarande skattesystemet mot en förhöjd tull må erinras, att riksdagen år 1933, på förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 96), beslutat dels en höjning av tullen å till tulltaxenummer 723 och 724 hänförliga arbeten av guld, platina eller silver, även med infattade pärlor eller stenar, dels ock införande av tilläggstull å samma varor. Den nuvarande tullbeskattningen av dessa varor framgår av följande sammanställning:

Tulltaxenr	Stat. nr	Tull för 100 kg		
		tull kronor	tilläggstull kronor	
Andra arbeten, även med infat- tade pärlor eller stenar:				
723	1323	av guld	E 5,000: —	10: —
			100 kr.	
724	1324	av platina	E 5,000: —	10: —
			100 kr.	
724	1325	av silver	E 3,000: —	500: —

Av vad riksdagens revisorer anfört rörande kontrollkostnaderna för tillsyn över efterlevnaden av ifrågavarande förordning om en särskild stämpelavgift å vissa lyxvaror framgår, att dessa kostnader utom för några enstaka orter äro oproportionerligt stora i förhållande till den influtna skatten. På grund härav och under anförande att bestyret med kontrollen icke torde vara särdeles betungande hava revisorerna förklarat sig anse, att kontrollen i regel bör kunna utan särskild kostnad för statsverket utövas av någon myndighet, exempelvis polismyndigheten i orten. Ett tillgodoende av revisorernas förslag kräver ändring i de uti förordningen intagna kontrollbestämmelserna. Med hänsyn framför allt till de erinringar, som i vissa yttranden över revisorernas berättelse framförts, har utskottet ansett sig icke nu böra taga ståndpunkt till frågan om en dylik ändring. Då utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag om uttagande av förevarande stämpelavgift jämväl under nästa budgetår, har utskottet emellertid utgått från, att Kungl. Maj:t till nästa år låter närmare undersöka olika utvägar till nedbringande av kostnaderna för kontrollen. Om det därvid skulle visa sig omöjligt att mera avsevärt nedbringa det allmännas kostnader för kontrollen utan eftersättande av rimliga fordringar på densammas effektivitet, bör enligt utskottets mening Kungl. Maj:t taga under omprövning, huruvida — i betraktande jämväl av att andra erinringar kunna, såsom bevillningsutskottet vid 1929 och 1930 års riksdagar framhållit, anföras mot stämpelskatten — denna skatt över huvud bör bibehållas.

Vid nu angivna förhållanden har utskottet ansett stämpelskatten böra under nästa budgetår utgå enligt oförändrade grunder och har sålunda icke kunnat biträda det i motionen II: 419 framställda förslaget om skatt jämväl på föremål med värde understigande 300 kronor. Utskottet har emellertid ansett sig kunna förutsätta, att Kungl. Maj:t till ett kommande år ägnar uppmärksamhet jämväl åt det i motionen framförda uppslaget.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 19 samt med avslag å motionen II: 419 av herr Nyblom, antaga det vid propositionen

*Utskottets
yttrande.*

fogade förslaget till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 113) om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror.

Stockholm den 14 februari 1935.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bårg i Katrineholm, Björnsson, Larson i Lerdala*, Nilsson i Landeryd, Wahlmark, friherre Lagerfelt, Lithander, Björklund, Olsson i Gävle, Olsson i Ramsta, Ericson i Boxholm*, Anderson i Norrköping, Hjalmarsson, Löfvander*, Arvedson, Eklund*, Heiding, Mårtensson och Hagberg i Malmö.

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herr *Lithander*, som anfört följande:

»Jag anser, att ifrågavarande lyxskatt är ägnad att direkt inbjuda till och premiera smyghandel till förfång för den lojala handeln, och riktigheten härav har bekräftats av erfarenheten. Denna smyghandel undan drager sig kontrollen; och icke heller nu föreliggande förslag innehåller bestämmelser, som möjliggöra en effektiv kontroll över handeln. Det oaktat äro kontrollkostnaderna jämförelsevis mycket höga, i det att omkring 50 kontrollörer sysselsättas, dragande en kostnad av mer än 10,000 kronor jämte resekostnader.

De skattebelopp, som hittills genom denna skatt tillförts statsverket, synas mig vara illusoriska. Jag är nämligen övertygad om, att till följd av att den okontrollerade smyghandeln direkt premieras av den förordning, som nu föreslås förlängd, hava så stora inkomster berövats utövarna av den lojala handeln, att därigenom de direkta skattebelopp, som dessa skulle haft att erlagga, minskats med ett belopp överstigande lyxskattens.

Vidare vill jag erinra om att förordningen ej tillämpas vid rikets gränser beträffande turisttrafik, och om den tillämpades, skulle den tillfoga turisttrafiken en sådan skada, att de skatter och andra inkomster, som turisttrafiken nu ger statsverket, skulle minskas i betydande grad.

Riksräkenskapsverket anför i sitt i detta betänkande återgivna uttalande bland annat följande: 'Den av riksdagens revisorer nu framlagda utredningen finner riksräkenskapsverket otvetydigt giva vid handen, att kostnaderna för kontrollen å ifrågavarande stämpelavgifts utgörande icke stå i skäligt förhållande till avkastningen av skatten.'

Man måste giva riksräkenskapsverket rätt, när av riksdagens revisorers uttalande framgår, att — om man undantager Stockholm, Göteborg, Malmö och Eskilstuna, där ersättningen till tillsyningsmännen år 1933 utgick med cirka 10 procent av vad skatten inbringade — finansministern år 1933 låtit utbetala åt tillsyningsmännen för hela den återstående delen av landet 6,044 kronor för att de åt statsverket skulle inkassera 2,445 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte avslå såväl Kungl. Maj:ts proposition nr 19 som motionen II: 419 av herr Nyblom.»